

הוועדה להערכת תכניות לימודים במשפטים

אוניברסיטת בר אילן

דו"ח הערכה

2015

פרק 3: הערכת תכנית הלימודים במשפטים באוניברסיטת בר אילן

דו"ח זה מתייחס למצב בעת הביקור במוסד, ואינו לוקח בחשבון שינויים שנעשו לאחר מכן. הדו"ח מביא את מסקנות ועדת ההערכה על סמך התיעוד שסופק על ידי המוסד, מידע שנאסף באמצעות ראיונות, דיונים ותצפיות, וכן מידע נוסף שעמד לרשות הוועדה.

1. תקציר מנהלים

הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת בר אילן היא תכנית לימודי משפטים מהשורה הראשונה. אין ספק שהסטודנטים לתואר ראשון במשפטים הם סטודנטים מעולים המקבלים השכלה משפטית מעולה בפקולטה מעולה. כמו כן, תלמידי התואר השלישי רציניים גם הם ומקבלים הכשרה מתקדמת מעולה בלימודי משפטים. חברי הפקולטה למשפטים הם חוקרים פעילים ומורים שגם לוקחים חלק בחיים הציבוריים בישראל, הן באמצעות כתיבה והן במגוון ערוצים אחרים.

הנושא היחיד שהוועדה רואה בדאגה, שנידון בפירוט להלן, מתייחס לתכנית הגדולה מאד לתואר שני במשפטים והתכנית הגדולה לתואר שני במשפטים ללא תזה. תכנית התואר השני במשפטים כלל אינה תכנית לתואר שני לפי המדדים המקובלים. ואילו התכנית לתואר שני במשפטים ללא תזה היא אמנם גדולה, אך נעדרת כמעט לחלוטין מדו"ח ההערכה העצמית. אין ביכלתנו להעריכה ללא מידע נוסף.

פרק 4: סיכום המלצות ולוח זמנים

המלצות

מהותי: אנו ממליצים שלא לקבוע יותר משעתיים הוראה ליום בקורסים המועברים על ידי חברי הסגל בתקן, ולא לקבוע יותר משלוש שעות הוראה ביום עבור קורסים שמועברים על ידי מורים מן החוץ.

באשר לתכנית לתואר שני במשפטים, מן הראוי שאוניברסיטת בר אילן והמועצה להשכלה גבוהה ישקלו האם עיקרון "האמת בפרסום" מחייב לכנות אותה תכנית שבסופה הסטודנט מקבל תעודה ולא תואר שני, על כל המשתמע מכך. לכל הפחות, מן הראוי שאוניברסיטת בר אילן תציין במפורש שהקורסים בתכנית התואר השני לא ייחשבו לקראת תואר ראשון במשפטים.

אנו ממליצים שהפקולטה למשפטים תבצע הערכה עצמית ממוקדת נוספת של תכנית התואר השני במשפטים ללא תזה, ושתקדיש לה את אותן תשומת לב ורצינות שהקדישה לבדיקת תכנית התואר הראשון במשפטים.

שקיפות: כפי שמתואר בדו"ח הכללי שלנו, אנו ממליצים בתוקף כי בר אילן וכן הפקולטות האחרות למשפטים ינהגו בשקיפות רבה יותר ביחס לתוצאות התעסוקה של בוגריהן. יש לפרסם פירוט של השמות בהתמחות (איזה אחוז ממחזור בוגרי תואר ראשון במשפטים מוצאים משרות התמחות, מה גודל המשרדים המעסיקים אותם, ובאילו מסגרות אחרות הם מועסקים), מה עלה בגורלם של אלה שבחרו שלא לחפש, או שלא מצאו, משרות התמחות, ופרטים על מקומות העבודה הראשונים לאחר ההתמחות. מן הראוי שיהיה גם דיווח מתוקנן של תוצאות בוגרי תוארי דוקטור למשפטים, כולל פירוט (למרות שמספריהם קטנים) של מה עושים בוגרי תוכנית זו בפועל.

קביעות ותקני קידום: כפי שיתואר בדו"ח הכללי הבא שלנו, על פקולטות ישראליות להישמר מפני תלות יתר בבאי כוח עקיפים להערכת איכותם והשפעתם של הלימודים. אחד המאפיינים של כתבי עת מדעיים אמריקאיים הוא שהם נערכים על ידי סטודנטים ולא עוברים ביקורת עמיתים. פירוש הדבר הוא שפרסום מאמרים אינו קנה מידה אמין לא לאיכותם ולא להשפעתם. אחת התוצאות המצערות של דגש היתר על פרסום בכתבי עת משפטיים אמריקאיים היא חוסר העידוד לפרסם בעברית בנושאים בעלי חשיבות לפיתוח המשפט הישראלי. נראה כי בר אילן, יותר מפקולטות ישראליות אחרות למשפטים, מקפידה לעודד תרומות לפיתוח המשפט הישראלי והמשפט העברי. מן הראוי שגופי האוניברסיטה האחראים על קביעות וקידום יכבדו פלורליזם מבורך זה.

מומלץ: לאור עודף ההיצע של בעלי תואר דוקטור למשפטים בישראל שתארנו במקום אחר, אנו ממליצים שאוניברסיטת בר אילן תשתדל לעבוד עם תלמידי דוקטור למשפטים כדי לשלב אותם במשרות מחוץ לאקדמיה. בכלל זה, אנו ממליצים על קיום ארוחות צהריים תקופתיות עם מסיימי תואר דוקטור הנושאים משרות מחוץ לאקדמיה. זאת כדי: א. להבהיר שתואר הדוקטור הוא בעל ערך מחוץ לאקדמיה; ב. לחשוף את הסטודנטים לאפשרויות מחוץ לאקדמיה; ג. לעודד את הסטודנטים לתת את דעתם להמשך דרכם לאחר רכישת הדוקטורט.

מעמדם של חברי סגל קליניים: הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת בר אילן רואה בחינוך המשפטי הקליני חלק חשוב מתוכניתה האקדמית. לעיתים קרובות, קלינאים אינם משתלבים לא במסלול הקביעות ולא במסגרת הסגל הניהולי. על האוניברסיטה לשקול יצירת מסגרת חלופית עבור קלינאים.

אנו ממליצים שהפקולטה תפתח כמה קורסים המיועדים דווקא לבוגרי לימודים במכללות, ובפרט המכללות החלשות יותר, כדי לגשר על הפער בין רמתם האקדמית לזו של בוגרי האוניברסיטה.

יחד עם זאת, על תכנית התואר השני להציע כמה תכניות מתקדמות המיועדות אך ורק לסטודנטים שלהם ניסיון מעשי בשטח. הסטודנטים זקוקים למרחב גדול יותר למפגשים בקבוצות קטנות, באזור נגיש וקרוב לספרייה.

